

Т. Стойкова, PhD, доц. (*Економічний університет, Варна, Болгарія*)
А.А. Дубініна, д-р техн. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

АКТУАЛЬНІСТЬ І РОЗВИТОК ТОВАРОЗНАВСТВА

Торгівля є однією з головних рушійних сил розвитку економіки України й одним із головних джерел поповнення державного бюджету країни, про що свідчать, зокрема, дані Державної служби статистики України, згідно яких щорічно від підприємств оптової та роздрібно торгівлі в державний бюджет відраховується майже стільки ж коштів, як і від видобувної промисловості. В 2018 р. об'єм ринку торгівлі зріс майже на 6%.

Фахівець торгівлі своїми знаннями, вміннями і навичками повинен забезпечити ефективне планування і проведення конкретних комерційних операцій за принципами ринкової економіки (отримання прибутку і недопущення збитків). Фахівцю, незалежно від того, які функції він виконує, необхідно знання товарів, які б забезпечили недопущення збитків через зниження якості і маси товарів під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників. Детальний аналіз свідчить, що основною складовою комерційних операцій є конкретний товар, який в грошовому виразі становить 50–80% капіталу вкладеного в її проведення.

В умовах конкуренції дуже багато товарів, розроблених промисловістю, на ринку терплять невдачу, перетворюються на «ніщо». Для торгівлі це питання є ще болючішим тому, що вона оперує в сотні разів більшим асортиментом товарів, ніж окреме підприємство. При цьому слід зазначити, що прорахунки, пов'язані з незнанням товару, в десятки разів негативніше відбиваються на прибутку комерційної фірми, ніж прорахунки в організації товаропросування.

Сучасне товарознавство це одне із головних знань, на якому будується вся торгівля. Роль товарознавства важлива для вивчення асортименту товарів, для покращення контролю якості споживчих товарів, формування та удосконалення державної політики в галузі захисту прав споживачів, що направлена на формування безпеки громадян та суспільства.

Нинішня лінійна модель: «добувати – виробляти – споживати – ліквідувати» вже не може задовольнити сучасний світ, оскільки не має ресурсів на обслуговування цієї моделі. Це модель «кінця життя».

Сучасне суспільство потребує перехід на циклічну модель: «добувати – виробляти – споживати – переробляти». В даний час при виробництві товарів ми використовуємо всього 25–30% сировинних ресурсів, а інше йде у відходи.

2 липня 2014 року Європейська комісія оголосила програму «На шляху до кругової економіки: нульова програма відходів для Європи», в якій викладені основні принципи, а також охарактеризована важливість циклічної (кругової) економіки для стійкого економічного зростання.

У зв'язку з цим життєвий цикл товару змінився. Етап «ліквідувати» замінено на «повторне використання» або на «перетворення побічного продукту однієї галузі в сировину для іншої галузі». Отримані продукти мають назву «стійкий продукт». Все це викликає новий виток в розвитку товарознавства, яке буде відігравати важливу роль у вирішенні таких завдань:

- розвиток екологічно чистих та стійких продуктів;
- визначення стійких продуктів з використанням показників, заснованих на життєвому циклі;
- відбір продуктів у категорії стійких закупівель.

Усе вищесказане свідчить про те, що у сучасному світі є перспективи розвитку товарознавству. Проте на шляху цього розвитку в нашій країні є й ризики. Передусім це державна політика щодо контролю якості товарів. Відомо, що відмінені сертифікати на продукцію, майже згорнули свою діяльність «управління в справах захисту прав споживачів», «Держспоживстандарт». На сьогодні на ринку України 50% продукції фальсифікованої (дані Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів).

Саме професійні товарознавці-експерти здатні вирішити завдання, що поставлені перед українським суспільством урядом України, згідно Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яку було підписано 21 березня 2014 року. Ці завдання відображено у «Концепції державної політики у сфері захисту прав споживачів на період до 2020», що схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 березня 2017 р. № 217-р. Усвідомлюючи важливість Концепції, розпорядженням КМУ від 27 грудня 2017 р. № 983-р було затверджено план заходів з її реалізації.